

ud fra de faktiske Forhold og ikke stille imaginære Forhold op. Alle Ejendomme ere behæftede med Undtagelse af nogle ganske enkelte, som jeg skal komme nærmere til. Alle de, der ere behæftede, maa dog være tilfredse med at ombytte Laanene til billigere Rente. Og i alle Tilfælde — i det Øjeblik vi fastslaa, at alle nuværende Kreditforeninger opføre deres Virksomhed undtagen efter den Ordning, som her foreslaas, saa er Folk jo affkaarne fra at faa Laan andre Steder, og de skulle jo have Laan, hvis de faa de Laan, de have, oplagte, og saa faa de dem hos Staten. At de offentlige Midler, der ere udlaaente, blive indløste gennem disse Obligationer, det kunde Grundejendomsbesidderne dog ikke have noget imod. Den ærede Minister spørger, hvem der tager Kurstabet. Der bliver intet stort Kurstab, tror jeg. Den ærede Minister mente, at Kreditforeningsobligationerne vilde stige i Værdi paa Bekostning af de Stats-Hypoteklaans-Obligationer, som jeg foreslaar. Det kan jeg ikke indse, thi efter det Forslag, jeg har stillet, skulle de jo ikke tvinges; de skulle ikke indløses straks, men Staten skal benytte Lejligheden til at indfri dem, men naturligvis kun, naar det kan betale sig. Kreditforeningsobligationerne skulle ikke indfris hurtigere end efter de hidtil bestaaende Regler. De staa i saa Henseende paa lige Fod med de Stats-Hypoteklaans-Obligationer, som her efter blive udstedte, saa det koster lige meget. Men Stats-Hypoteklaans-Obligationerne ere sikkert bedre funderede end de andre, og naar de efterhaanden blive til det eneste Papir paa Markedet, maa de stige i Kurs, saa der tror jeg ikke er nogen Fare. Men for Resten maa naturligvis Laantagere tage Tabet paa Kurjen ligesom nu ved Kreditforeningslaan. Netop derfor er der Lejlighed for den, der søger første Prioritetslaan, til gennem fordelagtigt Laan paa anden Prioritet, paa samme Maade hos Staten, at kunne dække det ringe Tab, han lider ved Kurjen, og som er forsvindende imod det Tab, der nu lides, naar man tager Kreditforeningslaan. Den ærede Minister sagde, at man af Hensyn til Grundloven ikke kan tvinge en Mand til det. Nej, det er rigtigt, det kan man ikke. Men jeg gaar altsaa ud fra, at de alle sidde med betydelig Gæld og have stor Fordel ved at faa denne ombyttet. Der er kun ganske faa, der ikke have Gæld. Der er for det første Stamhusene og Lensbesiddelser, og saa er der nogle enkelte Mænd — vi have nogle enkelte af dem her i Rigsdagen — der ikke have Gæld paa deres Ejendom. Hvad Stamhusene angaar, vil jeg gøre opmærksom paa, at Grundlovens § 98

figer, at det ved Lov skal ordnes, hvorledes de skulle overgaa til fri Ejendom. Her ordne vi det ikke ved nogen særlig Lov, men vi komme med en Lov, der gælder alle, og som de gaa ind under, og hvorved det bliver til den største Fordel for dem selv, at Stamhusene gaa over til fri Ejendom; vi gøre altsaa her, ligesom man i tidligere Tid har gjort med vedkommende Lensbesidderes Samtykke, naar de ønskede at substituere Lensbesiddelsen ved en Kapital. Det kan være, at der er enkelte, der have noget imod det, men den store Del af dem vil have uhyre Fordel af det, og det er en særdeles let Maade uden Brud paa nogen som helst Tradition eller noget andet at opfylde det Bud, der findes her i Grundloven. I saa Henseende er der altsaa intet at sige dertil, de faa fuld Værdi for det, dels straks, dels senere. Med Hensyn til de ganske faa Mænd, som eje en Ejendom gældfrit, erkender jeg naturligvis det sande i, at der kommer man ind paa Spørgsmaalet om Ejendomsretten. Men derom viser jo Grundloven Bejen, nemlig Ekspropriation, og det bliver jo desuden ikke mange Ejendomme. De fleste af dem, der sidde med en gældfri Ejendom, ville naturligvis med Glæde tage imod en saadan Afløsning af en Del af Besiddelsen, idet de dog en Gang ville være nødt til at dø bort og efterlade deres Ejendom til Arvingerne, og saa have de Kapitalen lige ved, medens der derimod vil være Bankefelighed, naar deres Ejendomme først da skulle sælges. De have altsaa Kapital liggende, og desuden stiger deres Ejendom i Værdi ved den hele Transaktion, saa de fleste ville vist gerne gaa ind paa det. Men man maa altsaa ekspropriere, naar en Ordning som denne skal gennemføres imod Ejerens Ønske, og saa vil det, Lovens Tante, være til saa overordentlig stor Værdi for Samfundet, at man — vistnok mere end ved mange andre Lejligheder — kunde gaa til en Ekspropriation i Kraft af Samfundsvellet, som Grundloven fordrer. Og de saa Ejendomme, man saa eksproprierer, ville naturligvis med Letthed kunne sælges, saa snart Staten sætter de $\frac{9}{12}$ Prioriteter i dem; Sandynligheden taler for, at den samme Mand, som lod sig ekspropriere, bag efter vil købe dem. Det vil altsaa efter min Overbevisning ikke volde noget Tab for Staten, saa de Indvendinger, den ærede Minister har gjort paa dette Punkt, tror jeg let ville overvindes. En anden Sag er det, at Tanken naturligvis er stridende mod hele den Opfattelse, som det nuværende Samfund har af Samfundsvirksomheden og Ejendomsretten og alt det, som der tror jeg, at man lidt efter lidt vil komme til at se anderledes paa det. Jeg er i alt